

Byla C-264/23

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2023 m. balandžio 24 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Rechtbank Amsterdam (Amsterdamo apygardos teismas, Nyderlandai)

Nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2023 m. vasario 22 d.

Ieškovės:

Booking.com BV

Booking.com (Deutschland) GmbH

Atsakovai:

25hours Hotel Company Berlin GmbH

Aletto Kudamm GmbH

Air-Hotel Wartburg Tagungs- & Sporthotel GmbH

Andel's Berlin Hotelbetriebs GmbH

Angleterre Hotel GmbH & Co. KG

Atrium Hotelgesellschaft mbH

Azimut Hotelbetrieb Köln GmbH & Co. KG

Barcelo Cologne GmbH

Business Hotels GmbH

Cocoon München GmbH

DJC Operations GmbH

Dorint GmbH

Eleazar Novum GmbH

Empire Riverside Hotel GmbH & Co. KG

Explorer Hotel Fischen GmbH & Co. KG

Explorer Hotel Nesselwang GmbH & Co. KG

Explorer Hotel Schönau GmbH & Co. KG

Fleming's Hotel Management und Servicegesellschaft mbH & Co. KG

G. Stürzer GmbH Hotelbetriebe

Hotel Bellevue Dresden Betriebs GmbH

Hotel Europäischer Hof W.A.L. Berk GmbH & Co KG

Hotel Hafen Hamburg. Wilhelm Bartels GmbH & Co. KG

Hotel John F GmbH

Hotel Obermühle GmbH

Hotel Onyx GmbH

Hotel Rubin GmbH

Hotel Victoria Betriebs- und Verwaltungs GmbH

Hotel Wallis GmbH

i31 Hotel GmbH

IntercityHotel GmbH

ISA Group GmbH

Kur-Cafe Hotel Allgäu GmbH

Lindner Hotels AG

M Privathotels GmbH & Co. KG

Maritim Hotelgesellschaft mbH

MEININGER Shared Services GmbH

Oranien Hotelbetriebs GmbH

Platzl Hotel Inselkammer KG

prize Deutschland GmbH

Relaxa Hotel GmbH

SANA BERLIN HOTEL GmbH

SavFra Hotelbesitz GmbH

Scandic Hotels Deutschland GmbH

Schlossgarten Hotelgesellschaft mbH

Seaside Hotels GmbH & Co. KG

SHK Hotel Betriebsgesellschaft mbH

Steigenberger Hotels GmbH

Sunflower Management GmbH & Co. KG

The Mandala Hotel GmbH

The Mandala Suites GmbH

*THR Hotel am Alexanderplatz Berlin Betriebs- und
Management GmbH*

*THR III Berlin Prager-Platz Hotelbetriebs- und
Beteiligungsgesellschaft mbH*

*THR München Konferenz und Event Hotelbetriebs- und
Management GmbH*

THR Rhein/Main Hotelbetriebs- und Beteiligungs-GmbH

THR XI Berlin Hotelbetriebs- und Beteiligungsgesellschaft mbH

THR XXX Hotelbetriebs- und Beteiligungs-GmbH

Upstalsboom Hotel + Freizeit GmbH & Co. KG

VI VADI HOTEL Betriebsgesellschaft mbH & Co. KG

Weissbach Hotelbetriebsgesellschaft mbH

Wickenhäuser & Egger AG

Wikingerhof GmbH & Co. KG

Hans-Hermann Geiling (*Hotel Präsident*)

Karl Herfurtner (*Hotel Stadt München e.K.*)

Pagrindinės bylos dalykas

Ieškovės prašo konstatuoti, kad jos taikydamos geriausios kainos sąlygas nesielgė neteisėtai. Atsakovai prašo konstatuoti, kad taikydamos šias geriausios kainos sąlygas ieškovės pažeidė Europos Sąjungos konkurencijos teisę.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pagal SESV 267 straipsnį pateikė prejudicinius klausimus dėl geriausios kainos sąlygų atsižvelgiant į SESV 101 straipsnio 1 dalį; teismas visų pirma siekia išsiaiškinti, ar šios sąlygos turi būti laikomos pagalbiniu apribojimu, ar jos pažeidžia šį straipsnį. Pastaruoju atveju, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusių teismo manymu, jam reikėtų išaiškinti, kad būtų galima nustatyti atitinkamą sandorių, vykdomų teikiant viešbučių internetinių platformų paslaugas, rinką, remiantis, jei taikytina, 2010 m. balandžio 20 d. Komisijos reglamentu (ES) Nr. 330/2010 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo vertikalinių susitarimų ir suderintų veiksmų rūšims (OL L 102, 2010, p. 1).

Prejudiciniai klausimai

1. Ar plati ir siaura geriausios kainos sąlygos, atsižvelgiant į SESV 101 straipsnio 1 dalį, laikytinos pagalbiniu apribojimu?
2. Kaip pagal Reglamentą Nr. 330/2010 turi būti nustatoma atitinkama rinka, kai sandoriai sudaromi kelionių agentūros internetinėje platformoje, kurioje apgyvendinimo įstaigos siūlo kambarius ir gali užmegzti kontaktą su keliautojais, o šie platformoje gali rezervuoti kambarį?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

SESV 101 straipsnio 1 ir 3 dalys

2010 m. balandžio 20 d. Komisijos reglamentas (ES) Nr. 330/2010 dėl Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 101 straipsnio 3 dalies taikymo vertikalinių susitarimų ir suderintų veiksmų rūšims (OL L 102, 2010, p. 1)

2022 m. rugsėjo 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2022/1925 dėl atvirų konkurencijai ir sąžiningų skaitmeninio sektoriaus rinkų, kuriuo iš dalies keičiamos direktyvos (ES) 2019/1937 ir (ES) 2020/1828 (Skaitmeninių rinkų aktas) (OL L 265, 2022, p. 1)

1997 m. gruodžio 9 d. Komisijos pranešimas dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo Bendrijos konkurencijos teisės tikslams (OL C 372, 1997, p. 5; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 155)

2020 m. rugsėjo 8 d. *Commission Staff Working Document „Evaluation of the Vertical Block Exemption“*, SWD (2020) 172 final

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso pagrindinėje byloje aprašymas

- 1 Bendrovė *Booking.com BV* valdo internetinę apgyvendinimo vietų rezervavimo platformą, vykdyti veiklą jai padeda, be kitų, bendrovė *Booking.com Deutschland* (toliau kartu – ieškovės). Ieškovės nenurodo nei kokius kambarius platformoje siūlyti, nei kokia kaina, tai sprendžia pačios apgyvendinimo įstaigos. Ieškovių platformoje keliautojai gali ieškoti apgyvendinimo vietų, jas palyginti ir rezervuoti. Ieškovės taip pat teikia papildomas paslaugas – be kitų, klientų aptarnavimo paslaugas ir vertinimo sistemą. Keliautojams platforma yra nemokama, o apgyvendinimo įstaigoms ji patraukli dėl (netiesioginio) tinklo efekto, ypač kai ja naudojasi kuo daugiau keliautojų.
- 2 Įstaigos, teikiančios apgyvendinimo vietas, įskaitant tas, kurias siūlo atsakovai (pagal Vokietijos teisę įsteigtos bendrovės), kurie yra viešbučių savininkai arba valdytojai, ieškovėms moka komisinį mokestį, kai keliautojas rezervuoja apgyvendinimo vietą ir neatsaukia rezervacijos. Apgyvendinimo įstaigos savo kambarius gali siūlyti ne tik platformoje, bet ir alternatyviais internetiniais ir neinternetiniais platinimo kanalais (vadinamasis *multihoming*).
- 3 Iki 2015 m. liepos 1 d. ieškovės su apgyvendinimo įstaigomis sudarytose sutartyse taikė vadinamąją plačią geriausios kainos sąlygą. Pagal ją apgyvendinimo įstaigoms buvo neleidžiama savo arba trečiųjų šalių valdomais platinimo kanalais kambarius siūlyti mažesne nei ieškovių platformoje kaina.
- 4 *Bundeskartellamt* (Federalinė konkurencijos tarnyba) 2013 m. gruodžio 20 d. sprendime procese dėl kitos viešbučių internetinės platformos nusprendė, kad plati geriausios kainos sąlyga, panaši į taikytą ieškovių, pažeidžia tiek Sąjungos, tiek Vokietijos teisėje nustatytą draudimą sudaryti kartelius, ir uždraudė ją taikyti. Šį sprendimą patvirtino *Oberlandesgericht Düsseldorf* (Diuseldorfo aukštesnysis apygardos teismas) skundo nagrinėjimo procese.
- 5 2015 m. liepos 1 d. ieškovės, suderinusios su Prancūzijos, Italijos ir Švedijos konkurencijos institucijomis, plačią geriausios kainos sąlygą pakeitė siaura geriausios kainos sąlyga (toliau kartu – geriausios kainos sąlygos). Pagal siaurą geriausios kainos sąlygą apgyvendinimo įstaigoms buvo neleidžiama savo

platinimo kanalais siūlyti kambarius mažesne nei ieškovių platformoje kaina. Ši siaura geriausios kainos sąlyga iki 2016 m. vasario 1 d. buvo su apgyvendinimo įstaigomis sudarytų sutarčių dalis.

- 6 2015 m. gruodžio 22 d. sprendime *Bundeskartellamt* nusprendė, kad siaura geriausios kainos sąlyga pažeidžia Sąjungos ir Vokietijos konkurencijos teisę, ir uždraudė ją taikyti.
- 7 Ieškovės dėl to padavė skundą *Oberlandesgericht Düsseldorf*, šis teismas 2019 m. birželio 4 d. nutartyje, be kita ko, nutarė, kad siaura geriausios kainos sąlyga, nors riboja konkurenciją, yra būtina tinkamam atlygiui už ieškovių teikiamas paslaugas užtikrinti. Todėl *Oberlandesgericht Düsseldorf* padarė išvadą, kad siaura geriausios kainos sąlyga nepažeidžia nei Vokietijos, nei Sąjungos teisėje nustatyto draudimo sudaryti kartelius, ir panaikino *Bundeskartellamt* sprendimą, kuriuo buvo uždrausta taikyti šią sąlygą.
- 8 Apeliaciniame procese 2021 m. gegužės 18 d. nutartyje *Bundesgerichtshof* (Aukščiausiasis Federalinis Teismas) nutarė, kad siaura geriausios kainos sąlyga reikšmingai riboja viešbučių platformų konkurenciją viešbučių platformų rinkoje ir viešbučių konkurenciją viešbučių kambarių rinkoje. *Bundesgerichtshof* taip pat nurodė, kad siaura geriausios kainos sąlyga negali būti laikoma pagalbiniu apribojimu ir jai negali būti taikoma nei išimtis pagal Reglamentą Nr. 330/2010, nei Sąjungos arba Vokietijos teisėje nustatyto draudimo sudaryti kartelius išimtis.
- 9 2020 m. daug Vokietijos apgyvendinimo įstaigų (atsakovų šioje byloje tarp jų nebuvo) pareiškė kolektyvinį ieškinį dėl atitinkamiems viešbučiams padarytos žalos, kurią jie tariamai patyrė dėl ieškovių taikytų geriausios kainos sąlygų ir piktnaudžiavimo dominuojančia padėtimi, atlyginimo (toliau – *daBeisein* iniciatyva). 2021 m. kovo 31 d. ieškovių prašymu *Landgericht Berlin* (Berlyno apygardos teismas) buvo pradėtas procesas dėl *daBeisein* iniciatyvoje dalyvaujančių įmonių. Pateikiant šį prašymą priimti prejudicinį sprendimą ta byla dar buvo nagrinėjama.
- 10 Ieškovės pagrindinėje byloje prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam Nyderlandų teisme siekia, kad būtų konstatuota, jog jos taikydamos geriausios kainos sąlygas nesielgė neteisėtai. Atsakovai, priešingai, prašo teismo konstatuoti, kad taikydamos šias geriausios kainos sąlygas ieškovės pažeidė SESV 101 straipsnio 1 dalį, taigi elgėsi neteisėtai.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

Pagalbinis apribojimas

- 11 **Ieškovės** tvirtina, kad geriausios kainos sąlygos yra pagalbinis apribojimas, nes ieškovių ir apgyvendinimo įstaigų sudarytos sutartys turi teigiamą arba neutralų poveikį konkurencijai, o šios sąlygos yra neatsiejamai susijusios su paslauga ir būtinos jai teikti.

- 12 Ieškovės teigia, kad geriausios kainos sąlygos pradėtos taikyti siekiant užkirsti kelią nesąžiningam nemokamam naudojimuisi (parazitavimui) jų internetinės rezervavimo platformos paslaugomis. Netaikant tokių sąlygų, keliautojai ir apgyvendinimo įstaigos galėtų išnaudoti ieškovių investicijas į paieškos ir palyginimo funkcijas, o ieškovės šių investicijų grąžos negautų.
- 13 **Atsakovai** neigia, kad geriausios kainos sąlygos yra pagalbinis apribojimas. Jie tvirtina, kad siaura geriausios kainos sąlyga nėra būtina, nes jos panaikinimas 2016 m. neturėjo apčiuopiamų neigiamų pasekmių ieškovių veiklai. Atsakovai taip pat teigia, kad ieškovės neįrodė, jog nėra mažiau intervencinių galimybių kovai su parazitavimu.

Rinkos nustatymas

- 14 **Ieškovių** manymu, atitinkama rinka yra keliautojų apgyvendinimo vietų rezervavimo ir platinimo rinka. Jos pabrėžia, kad internetinė rezervavimo platforma yra dvišalė platforma, kurioje tiek viešbučių, tiek keliautojų požiūriu įvairūs internetiniai ir neinternetiniai platinimo kanalai gali būti pakeičiami vienas kitu, taigi sudaro vieną rinką.
- 15 **Atsakovai** teigia, kad yra atskira (Vokietijos) viešbučių internetinių platformų paslaugų rinka, nes tik šiose platformose siūlomas paieškos, palyginimo ir rezervavimo derinys. Taigi internetinis viešbučių kambarių platinimas negali būti pakeičiamas neinternetiniu platinimu.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

Pirmasis klausimas

- 16 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuoja, kad ne tik ieškovės ir atsakovai nesutaria, ar geriausios kainos sąlyga, kaip pagalbinis apribojimas, nepatenka į SESV 101 straipsnio 1 dalies taikymo sritį. Tai matyti iš *Bundeskartellamt*, *Oberlandesgericht* ir *Bundesgerichtshof* sprendimų dėl geriausios kainos sąlygų.
- 17 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas atkreipia dėmesį ir į tai, kad taikyti tiek plačią, tiek siaurą geriausios kainos sąlygą Belgijoje, Prancūzijoje, Italijoje ir Austrijoje jau uždrausta teisės aktais, taip pat nurodo šiuo metu *Landgericht Berlin* nagrinėjamą bylą dėl tos pačios problemos. Todėl atsakymas į pirmąjį klausimą reikalingas siekiant išvengti prieštaringų sprendimų Sąjungoje.

Antrasis klausimas

- 18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, atsižvelgiant į pokyčius Sąjungos konkurencijos teisės srityje, esama neaiškumo, kaip turi būti nustatoma viešbučių internetinių platformų paslaugų rinka.

- 19 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, iš 1997 m. gruodžio 9 d. Komisijos pranešimo dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo Bendrijos konkurencijos teisės tikslams matyti, kad apibrėžiant atitinkamą tam tikro produkto rinką yra reikšmingas paklausos pakeičiamumas. Konkrečios produkto – viešbučių internetinių platformų paslaugų – funkcijos, kurias atsakovai apibrėžia kaip „paiešką, palyginimą ir rezervavimą“, rodo tam tikrą atitinkamos rinkos apibrėžimo kryptį, bet jų nepakanka šiai rinkai nustatyti.
- 20 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo ir atsakovų argumentų dvilypumą. Viena vertus, atsakovai laikosi nuomonės, kad platinimo viešbučio svetainėje kanalas priklauso kitai rinkai, kita vertus, jie teigia, kad geriausios kainos sąlyga eliminuoja internetinio platinimo ieškovių platformoje ir tiesioginio pačių viešbučių vykdomo platinimo „horizontalią konkurenciją“. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, iš pastarojo argumento galima daryti išvadą, kad viešbučiai savo interneto svetainėje jaučia ieškovių platformos konkurencinį spaudimą ir kad rinka yra didesnė nei viešbučių internetinių platformų paslaugų rinka. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo 2011 m. gegužės 30 d. Komisijos sprendimą dėl lėktuvo bilietų platinimo interneto platformomis ir oro linijų interneto svetainėse bendros rinkos (COMP/M.6163, C(2011) 3913, 25 punktas).
- 21 Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo vykstančius Sąjungos konkurencijos teisės pokyčius, kurie gali turėti reikšmės nustatant rinką. Komisija turėtų peržiūrėti 1997 m. gruodžio 9 d. Komisijos pranešimą dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo Bendrijos konkurencijos teisės tikslams, dėl to jau paskelbtas darbo dokumentas (2020 m. rugsėjo 8 d. *Staff Working Document „Evaluation of the Vertical Block Exemption“*, SWD (2020) 172 final). Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo manymu, šio darbo dokumento turinys iš dalies atitinka nuomonę, kad labiau turėtų būti siekiama ne nustatyti rinką, o atpažinti konkurencinį spaudimą, kurį jaučia įvairios šalys. Iš to taip pat matyti, kad jei, kaip siekia ieškovės, būtų laikomasi kitokio – dvišalės platformos – požiūrio, būtų aprėpiamas platesnis pagrindas. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodo Reglamentą 2022/1925 dėl skaitmeninių platformų reguliavimo – tai yra neseniai priimtas reglamentas, kuriuo siekiama reguliuoti didžiausių įmonių, teikiančių pagrindines platformos paslaugas, elgesį rinkoje, nes ankstesnių galimybių tam nepakako.
- 22 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas yra įsitikinęs, kad, atsižvelgiant į minėtus pokyčius Sąjungos konkurencijos teisės srityje, esama neaiškumo, kaip turi būti nustatoma rinka taikant SESV 101 straipsnio 1 dalį.